

מסורת הש"ס

א) פסחוס קח: מגילה ד. ערכין ג. ג. סוכה ה. א) [מס' סופרים פ"ב הלכה ו. ד] ו"ל ב"י א"מיה שעשה נסים וכו' ושחמתי וכו' וי"א ב"ה"ק [פ"א] וכו' [נפלאות ס"י כו' א"מ] כד נמנן בר' יתחק' (ו) אמרן פ"א מ"ד, (ו) [נפ"י פ"ד] ד"ה ויהי ממנון ט"י סמך ערות דבר ע"ש פ"ש"י, (ח) ג"ל י"ג. ממונות כה. נו: גיטין ס"א. ו"פ"ה לה: ממונות ל"א, (ט) ז"ל לה: (י) תוספת' דפאה פ"א פ"ב (י) קדוש"ס, (י) [דמנ"י פ"ב מ"א], (ט) [נ"ל: וע"ש בתוס' ד"ה עשה כשרה],

תורה אור השלם

1 על פי התורה אשר יודק ועל המשפט אשר יאמרו לך תעשה לא הסור מן הדבר אשר יגידו לך [וע"ש ושמאל: דברים ו' י"א] 2 ובר ימות עלם ביו שנות דור ודור שאל אביך והגיד וקצור ויאמרו לך: דברים לב ז 3 כי י' אליהך מתהלך מקרב ומתן להוציל ולתת איבך לצידי ויהי מתמיד קדוש ולא יראה בך ערות דבר ושם מאמרו: דברים כו ט 4 ובקרבם את פאת ארבעת הכלה אשר שרף לקצר ולקטץ קצירך לא תלשם: ויקרא ט ט

גליון הש"ס

ג"כ אביעאי להו לנב"ל ע"י לעל דף ז' ע"א תוס' ד"ה כ"ל ד"ו:

לעני רש"י

לנטר"א [נפ"א] פ"ס. גומ"א. שרף (של אילן). פרוני"ל [פרוני"ל י"ד]. ע"י שרף כה.

מוסף רש"י

הרואה נר של חנוכה. קאי על שלל הלכה צנינו ועונת כה"ר ויזאה א"ל כפתמי ישראל, שנהיה לניח כפתמי צריך לברך. על ח"ה הפלגות (ש"ס) ח"ה מדיק מברך שמים. להלכה נר ששעה שמים. ורואה מברך אחת. עשה נסים לחנוכה (ש"ס).

תוס' ישנים

א) ומברכין היינו כהמ"מ ג"כ וממנון ביה דאלו כרת הטולט פשיטא למברכין דלקור ליהנות מהטעם"ל בלא כרכה:

מוסף תוספות

א. וחודו ומניחה. רמב"ן. בצורך נר חנוכה. פ"ש"י. ב. הא אמרי' השתא אמרת הדלקה עושה מצוה והדלקה הש"ש"ק לא עשה כלום, אלמא למ"ד הגהה עושים, א"ע"פ שהדלקה בפסול הנהה כשהמשה, ה"י אמאי מכה. מנ"י, ג. דמורה גר. ט"ז. ד. [ד] וליכא פרסומי ניסא. ט"ז. ה. וכוונתה בהן דעת דיו ושפר דמי. ט"ז. ו. דלא תני אלא הך דלא תני במנ"י. ט"ז. ז. מוס' גיטין י"ט. ד"ה ד"ו. א. דא לא בריו של עפ"ס. מוס' גיטין י"ט. ד"ה ד"ו. ב. שמקליפת האלנות מבשילין את הדיו. מוס' ט"ז. א. ויהא יבש, ואין נותנין בו לא פפ"ים ולא קומס. ט"ז. ה. דהיינו לחלוחית דמים שבאשה. מוס' גיטין י"ט. ד"ה ד"ו. ו. קליפת. מוס' גיטין י"ט. ד"ה ד"ו. ז. ו' [ד] וק"ל אין לו גומי אלא לחלוחית. מוס' גיטין י"ט. ד"ה ד"ו.

במה מדליקין פרק שני שבת

כג.

עין משפט נר מצוה

לג א ב מ"י פ"ד מהל' מוסה הל' כ סמנ עשין ה טושי"ע א"ח ס"י מרשה ספ"ק א: ד' ג ד מ"י סס טושי"ע סס ספ"ק א: לה ח ה ד מ"י פ"ד סס הל' י"א סמנ עשין א"ח ס"י סמנ רבנן ספ"ק ז וסמנ מרעו ספ"ק א: לו ח מ"י פ"ה מהל' סמנ הל' י"א סמנ לאזין סה טושי"ע א"ח ס"י רבד ספ"ק ז וסמנ מרעו ספ"ק א: לו ח מ"י פ"ה מהל' ספ"ק א: לה י א סמנ עשין סה טושי"ע א"ח ס"י לב ספ"ק א: לה י מ"י פ"ג מהל' מוסה ספ"ק א: לה י סמנ עשין ה טושי"ע א"ח ס"י מרעו ספ"י א: לב ח מ"י פ"ה מהל' ברכות הל' ג סמנ עשין ז: ב ל מ"י פ"ג מהלכות מוסה הל' ה וע"ש גמ"מ: מא מ מ מ"י פ"ד מהל' מוסה הל' כ סמנ עשין ה טושי"ע א"ח ס"י מרשה ספ"ק ח: מב ס מ"י פ"ג מהל' מתנות עניים הלכה כ"י:

רבינו חננאל

ובענין (להדליק) [שד"ל] מי שהיה חייב ובר מצוה. והנשים מדליקות. ועושה שיהיה דולקת כל היום כולו, לפרט מכה ומדליקה. ואכסנאי חייב בנר חנוכה, ואי משתתף בהווי אוטופיות, או אם היה נסיב, וכו' לא צריך. כל מה דברב אשר יגידו לך, הנה צונו אלהינו לשימוע דברי חכמים. ואשקינו ויכי מצוה מדרבנן בעי ברכה, והתנן הדמאי מערבין בו ומשתתפין בו ומברכין וממנין עליו ומפרישין אותו ערום בין השמשות, ואי אמרת דכל מצוה מדרבנן בעי ברכה, היכי דמאי דאפילו לרבנן ספק הוא לבעי ברכה. א"ר יהוה י"ט שני דרספס מדרבנן הוא ומברכין. ומשנינו החת משום דלא לילוליה בה. ורבא אמר רוב עמי הארץ מעשרין הן, לפיכך לא בעי ברכה בדמאי. השתא אית מן רבנן דייקין ומארי לענין גולד כשהוא מהול, א"צ צריך דקיי"ל (ברבא) [וכרבה] דאמר שמא ערלה כבושה הוא לפיכך צריך להטיף ממנו דם בריית בחול, כיון שהוא ספק מדרבנן, כד מהול ליה בחול, לא צריך ברכה כמו הדמאי אמר רב חצור שיש לה ב' פתחים בב' רוחות צריך ב' נרות דהיישין לחשאי, ומגולן דהיישין דתני ד' דברים משענן בשביל ד' דברים אמרה תורה תנח פאה בסוף שדה מפני החשד וכו'.

מכבה ומגביהה ומניחה וחודו ומדליק מיבעי ליה. ו"א"מ אמאי מכבה וחודו ומדליק בהגבהה" סגי כיון דהנחה עושה מצוה לאטו מי גרע דלוקה ועומדת מהדליקה חש"ו ו"ל דמיידי שהדליקה מתחלפה לזוך שנת' ולכן גרע מהדליקה חש"ו להמס שמדליקה בעתה ניכר הדבר שהוא מדליקה לשם חנוכה. ר"ב א:

שמע מינה הדלקה עושה מצוה. ו"א"כ מומח' להדליק מני לנר ומכל מקום כיון שנהגו העולם להחמיר אין לשנות המנהג:

מדיש הוה מהדר מר אמשחא דשומשמי. נראה דלנר חנוכה קאי ומשום טעמא דמסיק דנפיש נהוריה טפי אזל לנר שנת פשיטא לשמן זית מלוא מן המוכתר לפי שנמשך אחר הפמילה מני מכולהו דלמכוח צמתיתין דכולהו מודו ביה למדליקין:

כ"ה השרפים יפים ל"דיו. פירש בקונטרס שרף גומא ואין נראה לר"מ דהא ד"ו אין זה גומא כדאמרין פ"ב דגיטין (דף יט. ושם) כלל כותשין ד"ו צסו וצסקרנ וצקומוס ומפרש בגמרא קומוס גומא וד"ו נמי אין זה מי עפ"ים שרגלין להניח בהן גומא דהא צברימא קמני התם כתבו דמי טריח ועפלא דהיינו עפ"ים כשר משמע דלאו היינו ד"ו דקמני צמתיתין ועוד דכשר משמע דיעזב וצדיו היא עיקר הכתיבה ועוד' דצפ"ק כל היל' (דף ק. ושם) אמרינן פ"ג קורטא לדיומא וצדיק דהיינו ד"ו שלנו שהוא קשה ואלא של עפ"ים ואין דרך להניח גומא לתוך ד"ו שלנו ו"א אללא שרף [נהכין] היינו לחלוחית של אילן. כמו שאנו עושין ד"ו שלנו וכן יש צנדה צפ"ק (דף י: ג"כ שמהל' ז' וז' שפ"ה מנ"י וזו אין שריפה מנ"י ו"א וכן שלל צנדה (פסחים ל"ג. ושם) ידק מני י"ט שרף ופניו מכסיפין דע"כ ההוא שרף היינו לחלוחית ו"על כן היה פוסל ר"מ ס"מ שאין כותשין ד"ו שלנו דשאר לא מיקרי ד"ו כדפי' ואמר' צפ"ה הצונה (לקמן ק:.) כתבו שלל ד"ו הרי אלו יגמנו ומוקמי' לה צהקומן רבה (מנחות דף ק. ושם):

הדר רב אויא אמר י' מלא תסור רב ג' נחמיה אמר י' שאל אביך ויגדך וקניך ויאמרו לך מתיב רב עמרם ו' הדמאי מערבין בו ומשתתפין בו * ומברכין עליו ומזמנין עליו ומפרישין אותו ערום ובין השמשות ואי אמרת כל מדרבנן בעי ברכה הכא כי קאי ערום היכי מברך והא בעינן * והיה מחנך קדוש וליכא אמר אביי ל' דאי דבריהם בעי ברכה ספק דבריהם לא בעי ברכה והא יו"ט שני דספק דבריהם הוא ובעי ברכה התם כי היכי דלא לילוליה בה * רבא אמר רוב עמי הארץ מעשרין הן: אמר רב הונא חצור שיש לה ב' פתחים צריכה שתי נרות * (ואמר) רבא: לא אמרן אלא משתי רוחות אבל מרוח אחת לא צריך מ"ט אילימא משום חשדא חשדא דמאן אילימא חשדא דעלמא אפילו ברוח אחת נמי ליבעי אי חשדא דבני מתא אפי' משני רוחות נמי לא ליבעי לעולם משום חשדא דבני מתא ווימנין דמחלפי בהאי ולא חלפי בהאי ואמרי כי היכי דבהאי פיתחא לא אדליק בהך פיתחא נמי לא אדליק ומנא תימרא דחיישינן לחשד * דתניא אמר רבי שמעון ב' שבביל ארבעה דברים אמרה תורה להניח פאה בסוף שדהו מפני גול עניים ומפני ביטול עניים ומפני החשד ומשום * כל תכלה מפני גול עניים שלא יראה בעל הבית שעה פנויה ויאמר לקרובו עני הרי זו פאה ומפני

עשית. כלי גדול של זכוכית בלע"ז לנטר"א: דולקס. שהדליקה למנוח חנוכה בע"ש: ומדליקה. למנוח הלילה: היו באוסו הנס. שגורו ויונים על כל בתולות הנשואות להיבעל לטפסר תחלה ועל יד אשה נעשה הנס: אכסנאי. אורח: צמר דנפיני. ופעמים שהייתי אכסנאי ללמוד תורה: עלי. בשבילי:

כגו ציטאי. צניתי: משוך נהוריה. אינו ממנהר כלכות כשמן זית: לליל נהוריה. ללול ומאזי: לגבל. מלאחי בתשובת הגאונים שמעשין כלי זכוכית בעשן שמן זית עד שמשחיר וגורר השחוריות ונותן בו שמן קימטא ומגבל בו ומייבש צחמה וממחה אותו לתוך הדיו: לעשן. נמי כדפרישית: שרף. גומ"א: קטף. פרוני"ל של יער כמו שאנו עושים משל שרף: הרואה העובר בשוק ורואה בלאחד החצרות דולק. ומלאחי צס רצינו יתחך בן יהודה שאמר משם רצינו יעקב דלא הווקקה צרכה זו אללא למי שלל הדליק צנינו עדיין או ליושב צספניה: הרואה מנרך שמים. שעשה נסים להאחיינו שאין עליו לצרך להדליק דהא לא אדליק איהו: מאי ממעט. המדליק בשאר ימים איו מן השלש ממעט: כל יומי איתיה. שהרי כל שמנה הדליקו מן הפך אלכל זמן משגעינו להתחלת זמן הגיענו: יתכן לנו. הא לאו דלורייתא היא אללא מדצרייה: מלא ססור. מן הדבר אשר יגידו לך וגו': מערבין בו. עירובי חלרות ומזמנין: משתתפין בו. צמזבו דאי צעי מפקר לנכסיה והוא עני וחזי ליה כדמנ"ס מאלכילין את העניים דמאי הלכך חשזו דיהי: ומברכין עליו. המניח: ומזמנין עליו. ברכת היומון: ומפריש אותו. אדם שהוא ערום כלומר דלא נרץ לצרוי עליה שהפרשמו: ערום מחניך קדוש. ולא יראה בך ערות דבר אפילו דבור דזוכרת השם לא יראה בך ערות דבר: ודאי דצרייה. כגון נר חנוכה: ספק דצרייה. כגון דמאי שהפרשמו אינה אללא מספק: ובעי ברכה. קדוש היוס: רבא אמר. ספק דצרייה צעי צרכה ודמאי אפילו ספק לא הוי אללא חומרא בעלמא דרוב עמי הארץ מעשרין: חלר שיש לה ב' פתחים. לחר שיש לה ב' פתחים פתחים לחצר לריעה שמי נרות נר לכל פתח דמנ"י טעמא משום חשדא שהרואה היא סבור שהצית חלוק והרי הוא של שני צני אדם ויאמרו תלמוד אהך אינו מקיים מצוה נר: מנ' רוחות. אחד בצפון ואחד בצמורה: חשדא דעלמא. בני עיר אחרת העוברין משם צסוק: אפי' מרוח אחס נמי. סבורין הן שהצית חלוק מתוכו: ואי חשדא דבני מתא. שיעודים שאין חלוק: לסוף שדהו. צממר קצירו דכתיבי לא תכלה משמע צשעת כליהו ולא עייקס אהתה קודם לכן: מפני בטול עניים. וכולהו מפרש להו: שעה פנויה. שאין עניים אללו ויאמר לקרובו עני מהר וטול כאן עד שלא יבאו אחריה אלכל עכשיו שמתחיה צממר קציר השדה העניים רואין וצאין: ומפני

א. וחודו ומניחה. רמב"ן. בצורך נר חנוכה. פ"ש"י. ב. הא אמרי' השתא אמרת הדלקה עושה מצוה והדלקה הש"ש"ק לא עשה כלום, אלמא למ"ד הגהה עושים, א"ע"פ שהדלקה בפסול הנהה כשהמשה, ה"י אמאי מכה. מנ"י, ג. דמורה גר. ט"ז. ד. [ד] וליכא פרסומי ניסא. ט"ז. ה. וכוונתה בהן דעת דיו ושפר דמי. ט"ז. ו. דלא תני אלא הך דלא תני במנ"י. ט"ז. ז. מוס' גיטין י"ט. ד"ה ד"ו. א. דא לא בריו של עפ"ס. מוס' גיטין י"ט. ד"ה ד"ו. ב. שמקליפת האלנות מבשילין את הדיו. מוס' ט"ז. א. ויהא יבש, ואין נותנין בו לא פפ"ים ולא קומס. ט"ז. ה. דהיינו לחלוחית דמים שבאשה. מוס' גיטין י"ט. ד"ה ד"ו. ו. קליפת. מוס' גיטין י"ט. ד"ה ד"ו. ז. ו' [ד] וק"ל אין לו גומי אלא לחלוחית. מוס' גיטין י"ט. ד"ה ד"ו.